

մեծ մտքերէն մին, Հայն ալ զինքը սիրող մը, իր ցաւերուն կարեկից սիրտ մը կը կորսնցնէ,

Այո՛, Մերսիէ յատկապէս սէր կը տա՝ ծէր մեր ժողովրդեան անհուն ցաւին գիտակից՝ երբ մանաւանդ անոր. մըրախառն բաժակը իրեն և իր զաւակներուն սիրտն ալ դառնացուց արիւնսալից Գողգոթայի մը վրայ:

Յաւի գաղտնիքն է այն՝ որ թշուառները կը մօտեցնէ սիրոյ անհուն ձգտումով մը:

Ու Մերսիէ մօտէն հետաքրքրուեցաւ եղիւրաբախտ հայուն մարտիրոսութեան. ու պատմական վայրկեաններու, երբ ամբողջ մարդկութեան խօսեցաւ յանուն արդաբութեան և իրաւունքի, իր սիրտն ալ

տրտիեց, իր ձայնն ալ բարձրացաւ մէկէն աւելի անգամներ հեռաւոր հայ եղբայրներուն համար, որ վերջ դրուի «հայ ժողովրդի դատն և անկեղծ տառապանքին, անոր կրած անողորմ հարստահարութեանց և անոր սպառնացող յեղեղումին»:

Մեզի անծանօթ չէ նաև իր բարեացակամ վարմունքն և անձնուէր օժանդակութիւնը Պեճիկ հայ աւանդներուն հանդէպ:

Այսու աւելի սրտաբուխ և անկեղծ պիտի ըլլայ մեր մաղթանքն առ Աստուած անոր հոգւոյն հանգստեան, ինչպէս խորին մեր ցաւակցութիւնը՝ առ որբացեալ Պեճիկիան:

Հ. ԵՂԻԱ ՓԵՋԻԿԵԱՆ

ՊՈԼՇԵՒԻԿ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

(Շարունակութիւն տես Բազմավէպ 1926, էջ 88)

ՄՈՆԴՈԼԻ ՄԷՋ

Չինական հին կայսրութեան երկու մոնղոլական գաւառները, արդէն աւատներ երկու թաթար մարաջախտներու, այլևս բեքինէն անկախ պետութիւն մը կը կազմեն, երեսանց ինքնավար, և զործնականին մէջ Մոնկուլայէն կառավարուած: Մոնղոլիոյ քաղաքական ներկայ կացութիւնը, ճիշդ կը համապատասխանէ Աֆղանիստանի, եւրոպական պատերազմէն առաջ, երբ երկիրը անուանապէս ազատ էր և սակայն կը կառավարուէր Անգղիացի զործավարէ մը: Ուրկայի Սովիէթ զործավարը ուղղակի երկրին կառավարիչն է: Մայրաքաղաքը Լենինկրատի պէս մկրտուած է Ուլլան-Պաթոր:

Երկիրը զինուորապէս կազմակերպուած

է: Մոնղոլիոյ զօրավարը Ռուս է: Ռուսն աստիկանութեան և հրետանիի հրամա-նատարները՝ ինչպէս նաև սպայակոյտին տասնըմէկէն ինը հատը:

Մոնղոլիա Մոնկուլայի Սովիէթական Հանրապետութեանց մէջ ներկայացուած է Գազան Թաթար մոնղոլէն: Ուլլան-Պաթորի Ռուս զործակալը Լինտէն է, Սեմական ծագումով, մտերիմ Գարախանի: Մոնղոլ բանակին մթերքը 1922-1923ին թրոցքէն հայթայթուած է:

Վերջերս հաստատուած են սպայակոյտի դպրոց մը, սպայութեան աշակերտներու ճեմարան մը, և կատարելագործութեան գիտական ընթացք մը:

Ձիաւորներու հինգ վաշտեր կազմուած են զազախներու նման և զինուած՝ զնդա-ցիրներով: Ռուսակոզման սահմանները բո-

լորովին անպաշտպան են Ուլիսսոսը այս-
Սայր Ուսան և Դերուլեն գծերու զօրա-
նոցներուն մէջ:

Գ. Միջազգայինը լրբարար Մոնղոլիոյ
մէջ Պոլշեիկեան վարչութեան մը վրայ
կը խօսի, և հետեւեալ զօրծաւորներու
և զեղացիներու բացարձակ տիրապետու-
թեան:

Էականին մէջ երկիրն այնպէս կա-
ռավարուած է՝ ինչպէս ձարերու ժամա-
նակ:

Ձինուորական ծառայութիւնը պարտա-
ւորիչ է: Թափառական ցեղերը կը շարու-
նակեն վայելել իրենց կէս-անկախութիւնը
ինչպէս աւազակներու վտմակները մար-
դագին պահանջել տափաստաններու խաշ-
նարածներէն: Ինչ որ փոխուած է՝ զինուո-
րական զորահաւորումն է որ շատ աւելի
զօրեղ է քան Նիկողայոս Բ-ի ժամա-
նակ:

Մոնղոլիան՝ կարմիր Գրէմլինի առատ
բանակներ կը մատակարարէ, արիւնկալ և
հաւատարիմ, որոնք ռազմի իրենց արեան
մէջ ունին և կը խայտան պատերազմով:
Ձինուորական կարգապահութիւնը եւրո-
պականներէն տարբեր է: Կարելի է բռնել
որ աւազակութեան կարգապահութիւնն է:
Խոնարհագոյնները պարտական չեն բար-
ձրաստիճանները բարեւել. սակայն պետերը
որ գերագոյն իշխանութիւն մ'ունին իրենց
հպատակներուն վրայ, վայրկեանապէս կա-
րող են մահուան դատապարտել եթէ ոք
յանդգնի իրենց վեհափառ կամքին դէմ
ըմբոստանալ:

Երեք տնտեսական առաքելութիւններ
Մոնղոլիոյ դաշտային և տուարածական
արդիւնաբերութիւնը կը հակադրեն, կը
կարգաւորեն կարաւաններու կոպիի անա-
պատէն անցըն, և մոնղոլական վաճառա-
կանութիւնը կը մենաշնորհեն: Բազմաթիւ
պոլշեիկեան զարոցներ՝ ոստանիկ կեդրոն-
ներու նոր սերունդը՝ Լենինի վարդապե-
տութեամբ կը կրթեն: Մոնղոլիա վեր-
ջապէս և Ռուսական տիրապետութիւնն է
մ'է:

Նոյն բախտին պիտի վիճակուէր և Ման-

չուրիան, եթէ Չանկ-Յոյ-Լին մարաջախոր
չըլլար. սա պոլշեիկեան գաղափարով
հաւանած էր ժողովրդական գործավար-
ներ նշանակել, բայց ոչ աւելի առաջ
երթալ:

Մոսկուա՝ Չանկ-Յոյ-Լինի աչքին երկու
յանցանք ունի. մին՝ որ անոր անձնական
թշնամոյն զօրավար Ֆէնկի (քրիստոնեայ)
զէնք և մթերք հայթաթած էր, և երկրորդ՝
որ վեհանաժն չէր գտնուած Թոքիոյի հան-
դէպ:

Վերջին ժամանակներս անարկու Գարա-
խանը խաւարային խաղ մը խաղալու հետ
է Մոսկուէին մէջ, ճափոնը ապաւարէզէն
դուրս ձգելու համար: Յաջողութեան պա-
րագային Ռուսիա պիտի ապահովնայ Ման-
չուրիայի մշտնջենաւոր չէզոքութեան (հե-
տեւարար հակակշռում Չինաստանի հիւսի-
սային սահմաններուն վրայ, Սիբիրիոյն
վլատիվոստոյ). միւսոյն ժամանակ Չիչէ-
րինին պիտի դիւրացնէ մեծ հանդերսով ար-
տաքսեւու գործական շրջանակներէն Մի-
քատոյի կառավարութիւնը:

Գարախան Բեքինի դիտարանէն անձամբ
պայքարը կը վարէ, ուր իր ազդեցութիւնը
օր օրին կ'աւելնայ: Ոչ մէկ ազդեցութիւն
կարող է կարմիր միապետին գերակշռել:
Ինքը հանապազօրեայ ազատ մուտք ունի
Ձին Հանապետութեան նախագահութեան
մօտ, և մեծամասնական կուսակցութեան
և Գիւս-Մինկ-Թանկի կուսակիցներու մի-
ջոցով «արգելում» (veto) կը դնէ նախա-
բարներու և կառավարիչներու ընտրու-
թեանց, Վերջին շարաթներու ժամանա-
կագրութիւնը զգալի բարւոքում կը ատ-
նանջէ Գարախանի դրութեան: Թէ՛ չըլլային
Չանկ-Յոյ-Լինի զինուորական յաջողու-
թիւնները, Գարախանի դիւանագիտական
գնացքը յաղթական պիտի ըլլար: Արեւել-
եան Չինաստանի երկաթուղային ընկերու-
թիւնը սովիթական հակադէպին տակ է,
որովհետեւ Գարախան հանգիստ կերպով
ուզած ատեն կրնայ վաճառականութիւնը
խափանել, ինքը՝ ներքուստ՝ արտաքոյ
կարգի հեղինակութեամբ զօրծերու դեկը
կը վարէ: Ինչ որ կը պակսի իրեն՝ Չանկ-

Յոյ-լինի թիկունքն է, ու մարաջախտը
չառ կարծր է մարսուելու համար:

ԳԱՆԹՈՒՆ ԵՒ ԹՈՒՌԻՔԱՍՏԱՆ

Գանթոն՝ հարաւային Չինաստանի քա-
ղաքական և տնտեսական մասնաւոր պայ-
մաններուն հաւասար, իրեն յատուկ կազ-
մակերպութիւն մ'ունի: Գարախանի ջանքն
է զայն ևս երկրորդ Մոնղոլիա մ'ընել,
սակայն իւր աշխատանքին դէմ թուր
կայնած է բազմաթիւ զանթոնցի յեղափո-
խականներուն անյազ փառասիրութիւնը,
որոնք բնքինի տրեանալու կը ձգտին:
Մինչդեռ Ռուսական ընդարձակածաւալ
ծրագրին համեմատ՝ Գանթոն Հարաւային
Չինաստանի մը մայրաքաղաքը պիտի
ըլլար, ազատ և անկախ բնքինէն:

Պորտոնի՝ Գանթոնի մէջ հսկայ տեղա-
կան է Գարախանի, արժանաւոր աշա-
կերտ վարդապետին: Քիչ են անոնք որ
հաւատարմ ուղեղով կրնան Պորտոնի հետ
շափուիլ: Նա դիւական կորովով ճար-
տաբորէն կը խաղայ խորհրդային կուսակ-
ցութեան և փրանկ-Չուի բազմաթիւ մի-
լիոնատէրերու մէջ: Իւր թանկագին աշ-
խատակիցներն են չին կոմիւնիկան վանկ-
Հու և խառնածին քրիստոնեայ Սէն-Փոյ-
առաջինը գործաւորական շարժման սանձն
է ձեռք առած, երկրորդը մեծղի վաճա-
ռականներու հետ կը գործակցի:

Մոնղոլիայէն, բնքինէն և Գանթոնէն
զատ, Գարախան դիւանագիտական գոր-
ծունէութեան չորրորդ կեդրոն մ'ալ ունի
Թուրքաստանի Թաքլա-Մաքանի մէջ:
Չինական Թուրքաստանի մէջ ալ տեղաւոր
յառաջադիմութեամբ կը զարգանայ մոն-
ղոլիայի պէս զինուորական ընդարձակ
կազմակերպութիւն մը: Թէպէտ զինուոր
բական հրամանատարը զեռ ոռաւ չէ, ոռա
են սակայն կազմակերպիչ ուսուցիչները,
ոռաական է օգտնաւորողութիւնը (երեք
խմբակ): Քսան վաշտեր ևս ոռաական
գնդացիներով զինուած՝ իրենց բնիկ պե-
տին հետ ոռա զգիտական մարզիչն մ'ու-
նին որ իսկական հրամանատարն է:

Թիպէթի և Գաշմիրի անմիջական մեր-
ձաւորութիւնը Թաքլա-Մաքանի մեծ կե-
դրոնի մը կարեւորութիւնը կու տայ:

Այս հիմնական և զլիւսաւոր ծրագրին-
ըստ կատարեալ իրականացման համար,
ընդարձակ Չինաստանի մէջ տարածուած
են հարիւրէն աւելի ոռաական պաշտօ-
նատուններ, մինչև իսկ այն հողատու-
րուն մէջ՝ ուր զեռ մինչև ցայսօր եւրոպա-
ցին և ոչ իսկ ոտք կոխած է: Այս պաշ-
տօնատուններէն ոմանք դիւանագիտական
նկարագիր մը կը յայտնեն, մինչ ուրիշ-
ներ յեղափոխութեան Գ. Միջազգ. Մա-
նանդի մը, և կամ ոռաական Արտաքին
վաճառականութեանց Գործակալութեան
մը դիմակով կը ներկայանան: Բայց Գա-
րախան, անկախ այս պաշտօնական և
կամ կիսապաշտօն մարմիններէն, քանի մը
հազար տեղեկատուներ և քաղաքական
գործիչներ ունի ամէն կեդրոնի և ամէն
դասակարգային ընկերութեանց մէջ: Նա
իր մարդիկն ունի՝ զինուորական մեծ
«թու»-փրամ շնորո Սպայակոյտին մէջ,
քաղաքական կառավարիչներու հետեւող-
ներու մէջ, օրէնսդրական և դիւանագի-
տական ժողովներու ժողք, ինչպէս նաև
տնտեսական խոշոր ընկերութեանց մա-
տակարարական խորհուրդներուն մէջ, կե-
դրոնական և ձախակողմեան կուսակցու-
թեանց վարչարաններուն մէջ: Պարզապէս
նսկայական կազմակերպութեան մը դի-
մացն ենք որ օր օրին կ'ուճանայ և կը
կատարեալագործուի Ասոր քով Ճափոնա-
կան կազմակերպութիւնն իսկ խաղալիկ
մէ:

Չինաց փառասիրական ներքին պայ-
քարներուն մէջն ալ Գարախան իր գոր-
ծերը ծայրաստիճան վարպետութեամբ կը
դարձնէ: Իւր զլիւսաւոր ոյժը իր ձեռքին
տակ եղած կազմակերպութիւնն է, սակայն
ստակից ալ զիւն մեծ շրջահայեցութեամբ
օգտուիլ, մանրամասն հետեւելով տեղա-
կան դիրքերուն առանց աչքէ փախցնելու
ընդհանուր կացութեան պահանջները: Նա
միաժամանակ կը բանակցի, բնքինի կա-
ռավարութեան և ապստամբ նահանգա-

պետներու հետ, զօրավարներու և կուսակցականներու հետ, հանրապետականին և կայսերականին հետ, մեծամեծ մարտաշատներու և պարզ առգրակապետներու հետ, որոնք օր մը կրնան սպարապետներ ըլլալ։ Իւր գործունէութիւնը այնքան բազմատեսակ է՝ որ մինչև իսկ կարող է այն հետաւոր Արևելքի մէջ Հայկական... Հայրենասիրութիւն ալ ցուցնել։ Գանձոնքի մէջ ծանօթ են Շահկհայի երկու հայկական ընկերութիւններու շահած միլիոնները (Ատրպատականի հայեր) ընդհանուր ղեկավար ղեկավարներն։

Գարախանի ամենափայլուն յաջողութիւններէն մին եղած է զօրավար Ֆէնկի կաշառումը։ Սա բողոքական պատուելիներու ոտքը մեծցած մարդ, և յայտնապէս ամերիկեան շահերուն ծառայած, գեղեցիկ օր մը յանկարծ իւր զէնքերով և ուխտներով անցաւ Մոսկուայի ծառայութեան։ Ըսելով չկայ թէ Ֆէնկ Չինաստանի զինուորական լաւագոյն պետներէն մին է, և թերևս ամենալաւ յետ Զանկ-Յոյ-Լինի։ Գարախան զայս ալ ռուսական կառքին լծեց, յետ անօդուտ կերպով աշխատելու խորամանկ Զանկի վարձելու համար։ Դու եկող տեւ, նայէ թէ ինչ տեսակ է Գարախանի պողեւելիութիւնը, զօրավար Ֆէնկէն կարելի է հասկնալ, սա մէկ կողմէն ջերմ հաւատք կը ցուցնէ, միւս կողմէն յեղափոխութիւն կը քարոզէ։ մէկ ձեռքին մէջ Աստուածաշունչ բռնած, միւսին մէջ ալ Գարախան Մաքսիմ Լինիւրի ցողիներու կը թողուս այս անդրուզիւրան։ Նանա քրիստոնէին չատագովութիւնը, որ բոլոր գիւղացի առգրակները կը զինուորազրէ և պաշտօնապէս մկրտել կու տայ այն օրը՝ որ իր հրամաններուն տակ կ'անցնին։

Չինաստանի ներկայ արտաքին գործոց նախարարն ալ Պ. Գ. Թ. Վանկ, հանձնարել մարդ, և յայտնի ամերիկացի, չորացաւ Գարախանի դիմելի զօրութեան զիմանալ։ Դոյնը կարելի է ըսել նաև ներկայ ներքին Գործոց և Արտաքինութեան նախարարներու համար։

ԹԹԱԶԳԱՅ ՀԱՅՔ

Բացի Մանչուրիայէն, ուր Զանկ-Յոյ-Լին և ճափոնները առաջնութիւն կը վայելեն, ֆինացած բոլոր չինական ասպարէզները տիրապետուած են Գարախանի միջին անձնաւորութենէն, որ ստոյգ խաճախիկ խաղցոյնով մ'է այս եղբարական զանգուարին մէջ։ Ստեպ լսած եմ Հոնկոնցի մէջ հեղինակաւոր անգղիացիներէ այն անհրաժեշտ հարկը՝ որ Լոնտոն Հոնկոնցի մէջ կամ ի Բեքին կայսրութեան ամենամեծ հանճարներէն մին նշանակէ, նոր Լորդ Գրեյըն մը, Լաուրէնշի պէս հարաւարպետի մը օգնութեամբ, դիմադրելու համար հզօր քաղաքականութեամբ և ցածուն նենգութեամբ Հայուն գործունէութեան։ Այս թէ ոչ Անգղիա այս ճատրակի խաղին ծաղրական թագաւորը պիտի ըլլայ բոլոր Մայրաքաղաք Արևելքի մէջ։

Գարախանի գործը բնական է թէ հնչուն միլիոններու կարօտ է։

Չինաստանի մէջ ոչինչ ձրի է։ Դիւցազնութիւնն ալ ծախու կ'առնուի։ Բայց ո՞վ կը վճարէ։

Անգղիոյ ծախսերու մաս մը Զինովիէֆի Գ. Միշկովսկիին պատկանէր կը հոգայ, տարին երկու անգամ վճարելով և ըստ հաւաստի աղբիւրներու, շուրջ երեք միլիոն ռուբլի բուլլի։ Մոսկուայի Գործադիր մարմինն ալ անկախ՝ իւր հաշուին, նոյնքան չափով կը մասնակցի վճարումներով և կամ Գարախանի տրամադրութեան տակ վարկեր բանալով։ Պրոտին ևս այս տարի Գանձոնքի մէջ հինգ միլիոն արծաթ «թայէ» ժողովեց։ Սակայն ամբողջ այս դրամը չի բաւեր վճարելու երեք Մեծ Գործակալութեան՝ հարկերէն աւելի փոքր պաշտօնարաններուն, հազարէն աւելի գործակալներուն, հազարաւոր տեղեկատուներուն և դաւակիցներուն, Ֆէնկի պատեհ բազմական ծախքներուն, «Թու-Քիւմ» ներու փայլուն վարձքներուն, և հաւատարիմ ամատարիներուն։

Գարախանի հայկական հանճարը մասնաւոր կազմակերպութիւն մը հնարած է

հիմնադրամը գտնելու համար, նոյն ինքն Չինաստանի վճարել տալով ուսական տարփողումի ծախքերը: Բնականաբար ես փողերիկ մաս մը կը ճանչնամ Գարախանի հասոյթի գաղտնիքներուն: Գիտեմ սա. կայն որ Գարախան, Հոնկոնցի դէմ եղած առևտրական շահարգելումի (Boycotage) 10% մուտքէն իւր անձնապահ վանկ—Հույի միջոցով իբրեւ յեղափոխական մաքս կը գանձէ: Քսան առ հարիւր ապրայով բոլոր վաճառականական այն գործառնութեանց վրայ՝ զորս Ռուս Արտաքին Առևտուրը կը քած է Մոնղոլիոյ հետ: Հինգ առ հարիւր «ըստ արժողութեան» կարաւաններու ապրանքներու վրայ, որ կ'արտօնուին Ռուս պաշտօնէութենէն թուրքաստանի ճամբով Հնդկաստան անցնել:

Մինչև իսկ կ'ըսեն թէ «Երկայնա, ձեռն» Գարախանը Երկնքի Որդւոց կայսերական գանձերուն ալ կը հասնի: Անդէն ամէն մարդ գիտէ թէ Գանթոնի մէջ շատ մը զինուորներու կողոպուտներ օր օրին կը բորբոքեն արևելեան հնութիւններու և զարմանալիքներու այն հսկայ վաճառքը, կազմակերպուած ամերիկեան ուժով: Անուրդի մեծ պաշտօնատուներ Նանկըին կը գտնուի, որու գլխաւոր Չաքարին անունով ուստ մ'է, զոր անձնապէս ճանչնալու պատիւը չեմ ունեցած: Բայց ճիշտ երէկ ինձ հաւաստեցին թէ նոյն անձն է ազնիւ Պ. Քրայմանի հետ, արտաքոյ կարգի վերատեսուչ Գ. Միջազգայնականին կողմէն: Գանթոնի «Դիրքերուն» >!!!

Տեղւոյ սղութեան պատճառաւ կարելի չէ շատ մը մանրամասնութեանց իջնել: Կը բաւականանամ ըսելու թէ որ և է չին բարձրաստիճան խաշիաշաւորի հետ որ խօսեցայ՝ միշտ յարգալիւր կարծիք յայտնեց Գարախանի՝ գործնական խելքին: Բնաւ հայու չի նմանիր, զիտէ ծախսել: «Թու—Քիւում»ներուն հնչուն դրամ չի տար: Պարենաւորման, մթերքի և հազիւ երբեք բանակներու կու տայ: և այն՝ Գարախանի հաւատարիմ մէկուն ներկայութեանը վերջապէս ուսական դրամը շատ աւելի լաւ

կը գործածուի, քան անգլիականը կամ ամերիկեանը:

Գարախանի քաղաքականութեան ընդհանուր գծերը այսպէս կարելի է ամփոփել:

1) Մարազականութեան տարփողում ի Գանթոն, Ֆու—Չէու, Սու—Չէու, Լոնկ—Չէու, ի Շանկ—Թանկ և այն ամէն առափնեայ կեդրոնի մէջ, ուր եւրոպացիք և ամերիկացիք տնտեսական մեծամեծ շահեր ունին:

2) Անհրաժեշտ թոյլտուութիւն կաթոլիկ և բողոքական քարոզութեանց, մարդասիրական դիմաւորման և է միջազգային միջամտութիւն խափանելու համար:

3) Եւր—Նամի մէջ հակաֆրանսական քաղաքականութիւն:

4) Զինուորական կազմակերպութիւն Մոնղոլիոյ մէջ:

5) Զինուորական կազմակերպութիւն թուրքաստանի մէջ և յեղափոխական թափանցումներ ի թիպէթ:

6) Վերջին ծայր հսկանգլիական քաղաքականութիւն, Հոնկոնցի տնտեսական բոլոր շրջաններուն մէջ:

7) Հակաքաղաքականութիւն ի Մուքստէն՝ Մանչուրիայի մէջ. ճափոնական ազդեցութիւնը կտորելու համար: Գարախան կը ջանայ Չանկ—Յոյ—Լինի կաշառասիրութիւնէն և կասկածոտ նկարագրէն օգուտ քաղել Թոքիոյ վրայ ճնշում բանեցնելու համար, սպառնալով մանչուրիական խռովութիւններ գործական սահմաններուն վրայ, յեղափոխական տարփողում Մէու—Լի մէջ և Ճափոնի տնտեսական հսկայ շահերը Չանթունկէն ջնջելու: Գարախանի էական նպատակն է համոզել Նիփոն կառավարութիւնը հսկանգլիական բողոքաւոր համաձայնութիւն մը Մոսկուայի հետ: Սակայն պոլշեիկ անաւոր ղեկավարին ակառններուն տակ բաւական կարծք ուկր մ'ինկած է, Չանկ—Յոյ—Լին մարաշախտով, Մուքստէնի Ճափոն հիւպատոսով (կայսրութեան բարձր պաշտօնեայ) և Մաքսթոյ Սայթոյ իշխանով:

8) Ընդդիմակց քաղաքականութիւն

մը ի թիւն-Յին, չէզոքացնելու համար հիւպատոսարաններու դիւանագիտական գործունէութիւնները:

9) Ահեղ համալսգիտական քաղաքականութիւն ի խերին, ուղղուած՝ անցընելու ոռոսասէր չին մեծ կուսակցութեանց զարգացումը, և ջրջանակէ հեռացնելու այն անձերը՝ զորս կարելի չէ դիւրաւ ընտանեցնել:

10) Ազգասիրական գործունէութիւն Գանժնի մէջ՝ ուղղուած դէպի Հնդկաչին և «Նեղուցի երկիրներ» (Սինկափուր, Մալաքքա) մինչև Հոլանտական Հնդկաստանը, դասակարգային զժուարութիւններ յարուցանելու համար տիրապետող պետութիւններու:

11) Տնտեսական կազմակերպութիւն՝ խտացնելու համար չինական առևտուրը սովիէթական Հանրապետութեանց Միութեան հետ:

Առջևնիս ունինք ուրեմն ոչ միայն «քաղաքա-տնտեսային-յեղափոխական» հսկայ զործ մը, այլ և իրական յաղորդութիւններ՝ որոնք անտարակոյս զԳարախան ներկայ դարուս ամենամեծ հնարիմացներու կարգին կը դասեն:

Ասիացի եւ ինքը, խորապէս ճանչցող մարդերու և տեղերու, յանդուգն և միանգամայն խոհեմ, արագ և ծանրակշիռ, ձևապաշտ և անխիղճ, պարագաներու մանրակրկիտ կազմակերպող, մի և նոյն ժամանակ տիրապետող ընդհանուր կացութեան, Հայը իր դիւական գործունէութեան մէջ երկու զգացումներէ ոգեւորուած է, որ լաւ կը բնորոշեն մարդը և իր նկարագիրը: Դախ ոռոսական այն վառ կայսերապաշտութիւնը ընդդէմ իւրապայի և Ամերիկայի, որ եղբարախտ Հայաստանը յանձնեցին թրքական քմահաճոյքին, որ «Մատենցին» տիեզերական պատերազմէն ալ վերջը հակառակ հաղարարուր Հայերու գոհրուին, որոնք կռուեցան Ֆրանսայի-Անգլիոյ, Ամերիկայի և ձարական Ռուսիոյ բանակներուն մէջ, տեսնելու համար ապա Մեծն Հայաստանը թողըռուած Անգլիայէն և Կիլիկիան

մասնուած Ֆրանսայէն իրեն տխուր ճակատագրին:

Գարախան՝ արկածալից վէպի մը սրան, չելի դիւցազնը կրնար ըլլալ, եթէ դժբախտարար պատմական զաւեշտի գլխաւոր կատակերգակը չըլլայ, որ ողբերգութիւն կը հոտի:

ՄԱՐԻՈՍ ԱՊՐԱՄԱՎԵՂ

Թրգմ. Հ. Վ. ՅԱՎԱՆՆԵՍՅԱՆ

Ծ Խ Ա Խ Ո Տ Ը

Շատեր կան որ ծխել կը սիրեն, գիտնալով հանդերձ թէ ֆետակար է. ուստի կ'ուզեն հնարք մը գտնել՝ առանց ֆետակարու գոհացնելու համար քիմքերնին:

Ո'րն է այս հնարքը. լծխելը, պիտի ըսեն անոնք՝ որոնք չեն հանդուրժեր:

Բժշ. Հայնց կը ցուցնէ թէ 25 հ. կ. ծխախոտով ոլորակ (cigarette) մը 4 հ. կ. ալքալոյիտ կը բովանդակէ, որմէ 35 հգ. կ. կը ներշնչեն անոնք՝ որ ծուխը ներս կը քաշեն և 7 հգ. կ. անոնք՝ որ չեն քաշեր:

Սակայն նիքոթինը ցնդական ըլլալուն՝ ջերմութեամբ փոփոխական կը դառնայ իր քանակը: Խոշաւ ոլորակը քիչ ջերմութեամբ կրակ կ'ունենայ, հետեաբար մէջը շատ նիքոթին կը թայ. հակառակը կը պատահի՝ երբ ծխախոտը չոր ըլլայ:

Դարձեալ եթէ զլանիկը թոյլ ըլլայ՝ օդէն շատ թթուածին կը ծծէ և ջերմ կրակ մը կ'ունենայ, որով աւելի շատ նիքոթին կը ցնդի:

Գութի թէ ծխախոտին տեսակը տարբերութիւն չի բերեր թունաւորութեան աստիճանին. ըլլայ թուի և կծու, դեղին և կակուղ գոր կը նախազգածն էն ու նոր ծխողները:

